

Handläggare
Ehlin Bengt

Datum
2015-05-28

Diarienummer
SCN-2015-0210

Socialnämnden

Avtalsuppföljning Övernäs, Styrelsen Uppsala vård och omsorg

Förslag till beslut

Socialnämnden föreslås besluta

att godkänna uppföljningen av avtalet med Styrelsen Uppsala vård och omsorg rörande akut- och utredningshemmet Övernäs

Sammanfattning

Förvaltningen har genomfört en avtalsuppföljning av avtalet med Styrelsen Uppsala vård och omsorg rörande akut- och utredningshemmet Övernäs. Förvaltningens bedömning är att Styrelsen Uppsala vård och omsorg följer avtalet.

Ärendet

Uppföljningen gäller internavtal för akut- och utredningshemmet Övernäs. Utförare är Styrelsen Uppsala vård och omsorg. Aktuellt avtal gäller från 2015-01-01--2015-12-31 och tecknades i mars 2015. Det fanns tidigare ett avtal som gällde tiden 2012-01-01--2014-12-31. Det nya avtalet överensstämmer i allt väsentligt med det gamla och uppföljningen har gjorts mot bakgrund av det gamla avtalet.

Genomförande av uppföljningen

Förvaltningen har träffat ledningen för Övernäs vid två tillfällen och gått igenom avtalet. Vidare har förvaltningen inhämtat synpunkter från enheter inom socialförvaltningen samt tagit del av rapporter från tillsynsmyndigheten Inspektionen för vård och omsorg (IVO).

Verksamheten

Övernäs erbjuder 10 akut- och utredningsplatser för ungdomar 13-20 år som fördelar sig på minst två akutplatser och sex utredningsplatser samt två utslussplatser. Vid en utredningsplacering bor den unge på Övernäs 8 veckor, den tid det tar att genomföra en utredning. När det gäller akutplaceringar varierar boendetiden. Utslussplatserna tas i anspråk efter slutförd utredning i avvaktan annan placering eller annan insats.

Den unge får ett bedömningsamtal första vardagen efter ankomst. Ungdomarna har därefter individuella veckoscheman dagtid då de går i skola eller deltar i utredningssamtal. Så långt möjligt försöker personalen upprätthålla ungdomens normala vardagsrutiner med skola eller fritidsaktiviteter utanför Övernäs men det finns också möjlighet att ge undervisning på plats. Alla inskrivna träffar läkare för hälsoundersökning och psykolog för suicidbedömning. De flesta ungdomar bor på Övernäs under utredningstiden men Övernäs gör också utredningar av ungdomar som bor kvar i det egna hemmet. Efter avslutad placering har personalen kontakt med den unge till dess annan placering eller insats tar vid.

Övernäs tackar ibland nej till förfrågningar om plats för ungdomar med drogproblem, i synnerhet om det redan finns en eller flera ungdomar med liknande problem på institutionen. Erfarenhetsmässigt har man svårt att få vårdmiljön att fungera med flera sådana ungdomar och drogproblemen tenderar då att sprida sig till de andra i gruppen.

Bemanning och kompetens

Verksamhetschef (1,0), psykologer (2,0), familjeutredare (2,0), utredare (3,0), utredningsassistenter (4,0) lärare (2,0), kock (1,0), administrativ assistent (0,5), utredningsassistenter/natt (4,0).

Psykologer och utredningspersonal utgör två behandlingsteam om fem personer vardera. Utöver dem arbetar två utredningsassistenter på dagen. Från sen eftermiddag utökas bemanningen till tre personer. Nattetid arbetar två utredningsassistenter (vakna), tre ibland vid behov. Konsultläkare finns 4 timmar per vecka, med specialistkompetens inom barnmedicin och barnpsykiatri.

Övernäs har en ny verksamhetschef sedan årsskiftet. Den nye verksamhetschefen är högskoleutbildad beteendevetare med steg 1-kompetens i familjeterapi och var tidigare ställföreträdande chef. Den nya ställföreträdande chefen är socionom. Förvaltningen har fått en lista över övrig personal och deras utbildningsbakgrund. De är socionomer, psykologer, lärare, behandlingsassistenter eller mentalskötare. All personal har extern handledning varannan vecka.

Personalläget på Övernäs har länge varit stabilt. På senare tid har dock en del personal slutat och ny personal har rekryterats. Lärartjänsten kommer att omvandlas till en s.k. semestertjänst så att Övernäs har en lärarresurs även under skolloven. På så vis kan man genomföra skolutredningar även under loven. Vidare kommer läraren på Övernäs att tillhöra utbildningsförvaltningens resursenhet för att ge denne en naturlig tillhörighet till övrig skolverksamhet.

Förvaltningens reflektioner: Enligt avtalet ska verksamhetschef och ställföreträdare ha adekvat högskoleutbildning om minst 120 poäng. Personalen ska ha utbildning, erfarenhet och kompetens i den eller de behandlingsmetoder som används i verksamheten. Förvaltningen bedömer att Övernäs uppfyller avtalets krav när det gäller bemanning och kompetens.

Lokalerna och närheten till Uppsala

Övernäs flyttade i slutet av 2013 till nya lokaler i närheten av Lurbo. Lokalen är en tidigare fabrik/tillverkningsindustri som byggts om att passa för ändamålet. Lokalerna är moderna och rymliga och bedöms vara ändamålsenlig för ett akut- och utredningshem. Verksamheten låg tidigare på landsbygden ett par mil utanför Uppsala.

Inför flytten till Uppsala hade såväl personalen på Övernäs som förvaltningens socialsekreterare farhågor för att närheten till staden skulle medföra problem. En del av dessa farhågor har besannats då det blivit lättare för ungdomar med till exempel drogproblem att ta sig ifrån Övernäs. Men också de positiva förhoppningarna har infriats. Det har blivit lättare för föräldrar att besöka sina ungdomar, vilket gjort det enklare att involvera föräldrarna i arbetet, och lättare för ungdomarna att ta sig till skola och fritidsaktiviteter så att de kan behålla en normalitet i sina liv. Övernäs bedriver idag mer familjearbete än tidigare och det är enklare att erbjuda föräldrar och syskon utbildning om neuropsykiatriska funktionshinder. Verksamhetschefen anser att de positiva effekterna av flytten är klart överväger de problem den medfört.

Säkerhet och brandskydd

Kontaktpersoner går igenom en välkomstfolder med ungdomen vid inskrivning. Där finns en punkt om brandskydd och man går igenom utrymningsvägarna i boendet och i det övriga huset samt var uppsamlingsplatsen är. Kontaktpersonen går även igenom var det är tillåtet att röka och varför det är viktigt att hålla sig till den platsen just med tanke på brandrisk. Övernäs har övningar en gång i månaden då man startar larm för att prova på hur det känns att ta sig ut och återsamlas. En personal är brandskyddsansvarig och sköter egenkontrollen av brandskydd. Upplands Brandsservice har tillsyn över brandlarm och sprinklersystem samt kontroll av brandsläckare.

Journalföring

All personal för löpande anteckningar i en journal. Dokumentation skrivs ut en gång per vecka och sparas i pappersformat. Övernäs, liksom liknande verksamheter inom vård och omsorg, söker ett fungerande digitalt dokumentationssystem där de olika personalkategorierna – socionomer, behandlingsassistenter, psykolog m.fl. – kan skriva i samma journal för överblickbarhet. Övernäs har dock ingen lösning på det problemet ännu.

Förvaltningens reflektioner: Socialsekreterarna önskar att Övernäs kunde dokumentera enligt BBiC¹ vilket skulle göra att socialsekreterarna slipper skriva om utredningarna så att de passar i den föreskrivna BBiC-manualen.

Bemötande och värdegrund

Övernäs följer vård och omsorgs etiska kod i sitt arbete. Sedan ett par år har Övernäs dessutom utvecklat ett eget värdegrundsdokument som kallas 0707. Där har man brutit ned och konkretiserat förhållningssätt och bemötande för att täcka in situationer som kan inträffa

¹ BBiC står för Barns behov i centrum och är en utredningsmanual som används för att säkerställa att utredningen kring ett barn eller en ungdom blir heltäckande. Socialstyrelsen har varit med och utvecklat BBiC. Uppsala kommun har tagit ett principbeslut om att använda BBiC i barnutredningar.

under hela dygnet. Dokumentet ger vägledning för all personal och är särskilt värdefullt för vikarier och nyanställda. Dokumentet 0707 diskuteras och revideras återkommande i arbetsgruppen.

Övernäs lägger stort vikt vid att ungdomen ska hitta sin egen motivation till att vara där, även om denne placerats med stöd av LVU. Om den unge nu ändå måste vara på Övernäs vad kan denne då göra för att få ut något bra av det? Personalen försöker vara så flexibel som möjligt för att hitta den här motivationen hos den unge. Verksamhetschefen menar att det bidrar till att Övernäs har relativt få oplanerade avslut. Nu vill verksamheten utveckla sitt förhållningssätt genom att utbilda sig inom låg-affektivt bemötande. Den låg-affektiva pedagogiken handlar om hur man kan skapa en pedagogisk miljö präglad av lugn och positiva förväntningar på brukarna i syfte att minska stress och problemskapande beteende. Metoderna handlar om tänkande och praktiska förhållningssätt som kroppsspråk, fysiskt avstånd och konfliktutvärdering.

Beläggning och utnyttjande

Enligt volymkravet i avtalet ska Övernäs ha 80 procents beläggning. I tabell 1 nedan framgår att beläggningsgraden är 71 procent för 2014, högre än för 2013 men ändå inte i nivå med volymkravet. Verksamhetschefen bedömer att graden av utnyttjande i praktiken är högre, det finns arbetsuppgifter som inte fångas in i befintlig statistik. Dels tar statistikmodulen inte hänsyn till den lägre beläggningsgrad som Övernäs enligt avtalet får ha under sommaren, dels inryms inte de utredningar i statistiken som görs utan att ungdomens placeras på Övernäs. Med hänsyn taget till dessa faktorer bedömer verksamhetschefen att den faktiska beläggningsgraden för 2014 är 81 procent.

Tabell 1. Övernäs, akut- och utredningsplatser 10 platser

	Möjliga vård- dygn	Belagda vård- dygn	Grad av utnyttjande	Placeringsorsak		
				Akut	Utredning	Utsluss
2012	3594	2322	63 %	-	-	-
2013	3594	2336	65 %	618	1277	441
2014	3594	2564	71 %	810	1445	309

Källa: Statistik från socialförvaltningen.

De sex utredningsplatserna är i regel alltid fullbelagda. Vid förvaltningens besök är det kö till utredningsplatserna och fullt till mitten av juni. Övernäs skulle kunna öka sin utredningskapacitet med 25 procent, uppger verksamhetschefen, om de ungdomar som är färdigutredda kunde placeras efter genomförd utredning. Framför allt saknas vanliga familjehem vilket gör att ungdomarna tenderar att bli kvar på Övernäs onödigt länge.

I oktober 2014 hade Övernäs problem med flera ungdomar som använde droger. Det ledde till att tre ungdomar skrevs ut. Sedan dess har inga placeringar avbrutits i förtid utan de har kunnat genomföras enligt uppgjord plan.

Enligt avtalet kan Övernäs ta emot placeringar från andra kommuner om det finns lediga platser. Under 2014 och fram till mars 2015 har Övernäs inte haft någon sådan placering.

Förvaltningens reflektioner: Den nuvarande statistikmodulen tar inte fullt ut hänsyn till den reducering i vårddygn som avtalet medger för två sommarmånader. Det är lite svårbedömt hur man ska räkna men med hänsyn taget till de omständigheter som verksamhetschefen lyfter fram bedömer förvaltningen att Övernäs når upp till volymkravet.

Utvärdering

För att ta reda på hur ungdomarna upplever vistelsen gör Övernäs en utvärdering med varje ungdom inför utskrivning. Där frågar man efter sådant som upplevelse av delaktighet, bemötande, vad ungdomarna tyckte om utredningen med mera. Förvaltningen har tagit del av en sammanfattning av utvärderingen för 2014. Det framgår att ungdomarna överlag, med något enstaka undantag, är nöjda med det mesta. Där står bland annat "De flesta är mycket nöjda efteråt och vill hälsa till andra ungdomar att det är bra på Övernäs, bättre än man tror när man kommer. De vuxna är helt okej och det går att få hjälp." En del ungdomar har inte varit nöjda med att de inte fått träffa sina vänner som de ville. Någon ungdom hade önskat mer stöd nattetid.

Samtal med personal

Förvaltningen samtalade enskilt med en personal, en vikarie som arbetar då och då på Övernäs, som tyckte att allt fungerade väl på Övernäs. Bland annat nämnde han att värdegrundsdokumentet 0707 utgör ett bra stöd i vardagen.

Synpunkter från socialförvaltningen

Förvaltningen har tillfrågat de enheter inom socialförvaltningen som placerar ungdomar på Övernäs varav fyra har svarat. Enheterna är nöjda med det bemötande och det omhändertagande ungdomarna får och med de utredningar som görs av Övernäs. Några tycker att Övernäs inte kan ta emot placeringar i den utsträckning som behövs. Ett bekymmer därvidlag är att Övernäs ibland "proppas igen" av ungdomar som är färdigutredda och som väntar på annan placering. Ett annat bekymmer är att Övernäs inte kan ta emot ungdomar med missbruksproblem i den utsträckning som socialtjänsten önskar. Vidare önskar enheterna att Övernäs följde BBiC-manualen i sin dokumentation. Dels eftersom det finns ett övergripande beslut i kommunen att arbeta enligt BBiC, dels för att det underlättar för handläggarna när de ska integrera Övernäs utredningar i sina egna journaler.

Tillsyn av Inspektionen för vård och omsorg (IVO)

IVO gjorde ett oanmält tillsynsbesök i augusti 2014. Besöket föranledde några smärre anmärkningar mot dokumentationen i enskilda ärenden. Vidare konstaterade IVO att Övernäs rättat till de brister i kvalitetsledningssystemet som IVO påtalat vid tidigare tillsyn. Sammanfattningsvis konstaterade IVO att det inte fanns några brister i de delar som tillsynen omfattade.

Sammanfattande reflektioner

- Övernäs erbjuder den vård och den kvalitet som avtalet föreskriver
- Övernäs tillgodoser i rimlig utsträckning socialnämndens behov av akut- och utredningsplatser
- Övernäs klarar inte att ta emot flera ungdomar med tyngre drogproblematik samtidigt
- Övernäs behöver anpassa sin dokumentation till BBiC-manualen
- Övernäs utredningskapacitet skulle kunna utnyttjas mer om färdigutredda ungdomar kunde omplaceras snabbare.

Bedömning

Förvaltningens bedömning är att Styrelsen Uppsala vård och omsorg följer avtalet för akut- och utredningshemmet Övernäs.

Socialförvaltningen

Jan Holmlund
Direktör